

Seminář rozhodčích ČVS, září 2012

Téma: Pravidla, jejich upřesnění a sjednocení výkladů

Úvod: Smyslem tohoto semináře je zajistit jednotný výklad pravidel volejbalu v rámci ČVS a jejich užití a aplikace v rámci soutěží řízených ČVS.

Tento materiál je pro následující období (až do platnosti nových Pravidel a jejich výkladů), resp. až do odvolání, dokumentem, který doplňuje „Pravidla volejbalu“ a musí být rozhodčími na všech úrovních soutěží ČVS respektován.

Je nutné, aby byla jednotlivým pravidlům, jejich výkladům či vysvětlením, věnována významná pozornost se snahou pochopit nejen podstatu pravidla, ale i jeho aplikaci v praxi.

Tento materiál byl vypracován na základě požadavku KR ČVS a je v souladu se současnými výklady, jejichž směr je dán Komisí rozhodčích Mezinárodní volejbalové federace (RC FIVB), která určuje filosofii a směr užití volejbalových pravidel v praxi.

Při tvorbě tohoto materiálu bylo čerpáno jednak z „Pravidel volejbalu“, „Casebook“ a „Refereeing Guidelines and Instructions“ a dále z teoretických klinik a praktických zkušeností získaných v rámci světových a evropských soutěží FIVB a CEV.

Autoři: Milan Labašta
Martin Hudík

Rozhodčí jako součást volejbalu

Na úvod je velmi opodstatněné zdůraznit jednu z úvodních částí „Pravidel volejbalu“, která přesně a správně definuje postavení rozhodčího v rámci hry volejbal. Každý, kdo chce být dobrým rozhodčím, by se měl nad níže uvedenými principy a filosofií zamyslet, a snažit se jimi řídit, neboť bez pochopení a uplatnění těchto základních principů v praxi, nelze být dobrým rozhodčím v rámci hry „volejbal“:

Podstata dobrého rozhodčího leží v pojmech spravedlnost a důslednost:

- být spravedlivý ke všem účastníkům
- být viděn jako spravedlivý také diváky

Což vyžaduje obrovskou část důvěry – rozhodčí musí mít důvěru, aby umožnil hráčům se bavit tím, že:

- je přesný ve svém rozhodování
- rozumí proč je pravidlo napsáno
- je schopný organizátor
- umožní hře plynout a dovede ji do konce
- je učitelem – používá pravidla k potrestání nespravedlnosti nebo napomínání nezdvořilosti
- podporuje hru – to je, že dovolí vyniknout velkolepým momentům ve hře a také nejlepším hráčům umožní dělat to co umí nejlépe: bavit diváky

Vlastně můžeme říci, že dobrý rozhodčí bude používat pravidla k tomu, aby se hra stala plnohodnotným zážitkem všech zúčastněných.

Zároveň je potřeba se dívat na stávající pravidla, jejich výklady, užití ve hře, jako na současný stav vývoje této skvělé hry. Vždy však mějme na paměti, že předcházející odstavce mohou být stejně důležité pro naše správné postavení v tomto sportu.

Družstva, složení, umístění, trenér, asistent trenéra (pravidlo 4.1..4.2; 5.2;5.3)

Výklad k některým ustanovením:

1. Přítomnost a umístění:

- pouze členové družstva tj. hráči a ostatní členové družstva, kteří jsou zapsáni do zápisu o utkání, mohou být přítomni utkání na hrací ploše a jiných místech, které jsou součástí tzv. kontrolované zóny od okamžiku zahájení hracího protokolu do konce utkání...*tady je potřeba zdůraznit, že rozhodčí musí dbát na to, aby již při oficiální rozsvícení, byli přítomni na hrací ploše pouze ti členové družstva, kteří jsou v zápise o utkání. V tomto okamžiku musí rozhodčí provést kontrolu přítomných, a všechny osoby, kteří nejsou uvedeni v zápise, musí odejít z hrací plochy a tzv. kontrolované zóny...*
- **ostatní členové družstva** (vyjma trenér) musí v průběhu utkání sedět na lavičce, ale mohou ji krátkodobě opustit .... *rozhodčí musí vyžadovat na ostatních členech družstva(vyjma trenéra), aby seděli v průběhu utkání na lavičce a zdrželi se jakýchkoliv pokynů, komentářů k družstvu a k rozhodčím, pouze pro maséra je povoleno dočasně opustit lavičku a vykonávat svou funkci...*
- **rezervní hráči** buď sedí na lavičce nebo jsou v zóně pro rozsvícení ....*v zóně pro rozsvícení mohou hráči dělat cokoli s výjimkou rozsvícování se s míčem, používání terapeutických pomůcek pro rozsvícení je dovoleno...*
- **trenér** se může v průběhu utkání pohybovat ve volné zóně před lavičkou až po zónu pro rozsvícení a nesmí překročit tzv. coaching line a pomyslné prodloužení útočné čáry; ....*nejsme tzv. „policajti“ abychom neustále hlídali nepatrné překročení, jednak coaching line a prodloužení útočné čáry, neboť drobná překročení vznikají bez úmyslu, je potřeba však striktně odmítnout úmyslná překročení a nerespektování tohoto pravidla, neboť i trenér ví co je jeho právo a povinnost, není nutné vždy používat okamžitě píšťalku, mnohdy stačí upozornit trenéra jinou formou...dále nemá trenér právo odejít do tzv. zóny pro rozsvícení a diskutovat s hráči, vždy musí stát mimo tuto zónu, ale i zde platí viz major tj. nejsme „policajti“ snažíme se vždy o vzájemné respektování práv a povinností!...je potřeba si uvědomit, že tato oblast je mnohdy příčinou vzniku zbytečných konfliktů...*
- **asistent trenéra** musí v průběhu utkání sedět na lavičce a zdržet se jakýchkoliv projevů, až do momentu, kdy převezme funkci trenéra...

4.3 EQUIPMENT

Výstroj

A player's equipment consists of a jersey, shorts, socks (the uniform) and sport shoes.

Výstroj hráče se skládá z trika, trenýrek, ponožek (dres) a sportovní obuvi

4.3.1 The colour and the design for the jerseys, shorts and socks must be uniform for the team (*except for the Libero*). The uniforms must be clean.

Barva a provedení trik, trenýrek a ponožek musí mít družstvo jednotné (vyjma pro hráče Libera). Dresy musí být čisté.

Výklad:

-jednotnost pouze trik a trenýrek

-vyhrnutí rukávů nelze povolit v případě, že to změní zcela provedení trika tzv. design

-znečištění krví z důvodu zranění nelze tolerovat – výměna či vyčištění

-dresy pro utkání musí mít hráči oblečené již pro oficiální losování a rozcvičení

4.3.4 The team captain must have on his/her jersey a stripe of 8 x 2 cm underlining the number on the chest.

Kapitán družstva musí mít na svém triku pásku o rozměrech 8 x 2 cm, která podtrhuje číslo na prsou

Výklad:

V našich soutěžích není nutné a hlavně neprůchodné striktně vyžadovat označení kapitána tak jak ukládá pravidlo, ale je bezpodmínečně nutné, aby byl kapitán páskou pod číslem označen (v případě tisku i nad číslem), nelze připustit, aby družstvo nemělo označeno takto kapitána, v případě nutnosti musí být označen i provizorní páskou (nalepením či zakreslením), ale v tomto případě pod číslem, zde je nutné, aby rozhodčí dokázali, že pravidla znají...

Výstroj v rámci protokolu a oficiální rozcvičky

1. Dokud není zahájen „hrací protokol“ nemusí být družstva oblečena v tzv. oficiálních (pro utkání), jednotných dresech, tak jak ukládá pravidlo 4.3
2. **Protokol** je zahájen tím, že první rozhodčí (rozhodčí) dá pokyn kapitánům obou družstev k zahájení losování před stolkem zapisovatele. Pokyn je dán krátkým zapískáním a signalizací pro losování, obvykle zvednutím ruky držící „losovadlo“
3. Okamžikem zahájení protokolu musí být všichni hráči tj. i kapitáni při losování ustrojeni v souladu s pravidlem 4.3 tj. v jednotných dresech (včetně Libera). *...nelze jakýmkoliv způsobem tolerovat nerespektování tohoto pravidla a rozhodčí musí toto bezpodmínečně vyžadovat...je potřeba, aby rozhodčí samozřejmě předcházeli(l) zbytečným konfliktům s družstvy již před utkáním, proto se ukládá (minimálně v prvním kole), aby byla družstva na tuto skutečnost předem upozorněna prvním rozhodčím(rozhodčím) prostřednictvím trenéra družstva(pokud není, tak kapitána družstva)...*
4. V případě, že nejsou družstva připravena k zahájení „protokolu“ tak jak je výše uvedeno musí rozhodčí jednak počkat se zahájením a dále sdělit kapitánovi družstva, že bude družstvo sankcionováno za zdržování. Tato sankce bude udělena 1. rozhodčím před dáním pokynu k zahájení utkání, prostřednictvím kapitána družstva a zaznamenána do zápisu o utkání.
5. Při nástupu družstev pro představení utkání musí mít všichni hráči zastrčená trička v trenýrkách, toto neplatí u dresů jejichž provedení to nedovoluje (především u družstev žen)....*zde je nutné, aby rozhodčí jednoznačně rozlišovali zda to lze či ne a nesmyslně požadovali jejich zastrčení (hlavně u dresů družstev žen)...*
6. Zastrčení triček je nutné požadovat i před zahájením každého setu. Zde platí obecně ustanovení bodu 5.
7. V průběhu utkání a při střídání není nutné požadovat na družstvech „zastrčení triček“
8. Vyhrnování rukávů:
  - obecně platí, že pokud vyhrnutím rukávu dochází ke změně designu dresu pak to není dovoleno ....*tímto se myslí, že pokud hráč, který u svého dresu, vyhrnutím resp. vyrolováním nebo podtočením svého rukávu nad rameno, jednoznačně změnil design svého dresu, a tím se liší od svých spoluhráčů, musí být 1. rozhodčím upozorněn, že toto není dovoleno a musí to být vráceno do původního stavu..i zde je nutné rozlišovat zda se jedná o změnu designu nebo pouze o nevýznamnou úpravu...apeluje se na rozhodčí nekompromisním, ale citlivým způsobem nacházet rozdíl, neboť se jedná o možnost vzniku naprosto zbytečného konfliktu...*

4.5 FORBIDDEN OBJECTS

Zakázané předměty

4.5.1 It is forbidden to wear objects which may cause injury, or give an artificial advantage to the player.

Je zakázáno nosit předměty, které mohou způsobit zranění nebo dát hráči výhodu.

Výklad: Je potřeba, aby rozhodčí vždy posoudil, zda se jedná o nebezpečnou věc nebo výhodu. Zde je nutné se i opřít o Casebook, kde je:

Case: The 2nd referee noticed that a player reporting as a substitute had a prosthetic leg. Is such a device allowed?

Případ: Druhý rozhodčí si všiml, že střídající hráč měl nožní protézu. Je toto zařízení povoleno.

Ruling: The 2nd referee will allow the entry, provided that the device will not cause undue risk to the player or the other players in the game. On the other hand, a player wearing a cast is not allowed to play or sit on the bench. **Rule 4.5.1**

Výklad: 2. rozhodčí povolí vstup za předpokladu, že toto zařízení nezpůsobí nepřijatelné riziko hráči nebo jiným hráčům ve hře. Na druhou stranu není hráči, který nosí sádku (nebo obdoba z tvrdého materiálu) hrát nebo sedět na lavičce družstva.

...vždy je rozhodčí povinen posoudit zda se jedná, na straně jedné, o měkkou bandáž či ortézu nebo, na straně druhé, se jedná o sádku či její obdoba nebo vyztuženou bandáž..a vždy striktně uplatňovat pravidlo 4.5.1, ale i zde zvážit nejen nebezpečí zranění, ale i získání výhody...neexistuje jednoznačné vymezení co lze a co ne, vždy to bude na posouzení rozhodčího a v případě přítomnosti Delegáta ČVS i na něm...

...rozhodčí (delegát ČVS) však nebude nikdy zkoumat oprávněnost, tj. jestli hráč musí nosit zdravotní bandáž, to je záležitost lékaře nebo trenéra, rozhodčí(delegát ČVS) buď povolí vstup do hry a na lavičku družstva nebo to nepovolí...

Kapitán družstva, kapitán ve hře (pravidlo 5.1)

Obecně:

1. Pouze kapitán ve hře je oprávněn diskutovat s rozhodčími...pravidlo 5.1.2

....mimo jiné i ověřit si postavení družstev na hřišti, tento požadavek je vznášen na druhého rozhodčího, ale tyto požadavky by neměly být, především k družstvu soupeře, zneužívány ([Casebook 1.4](#))

....kapitán má právo mluvit s rozhodčími, ale vždy v duchu pravidla 5.1.2.1, vždy však tak, aby bylo toto pravidlo naplněno tj. dotázat se na vysvětlení, užití a výklad pravidla, podle kterého rozhodčí postupoval či rozhodl...toto je potřeba opravdu rozlišovat, ale vždy když je dotaz v tomto duchu a na cokoliv (např. teče, rozpor mezi signalizací čárového rozhodčího, udělení sankce apod.) musí být vedený ze strany kapitána v rámci pravidel, a naopak je rozhodčí povinen mu dát odpověď a ne odmítnout s ním diskutovat ([Casebook 1.4, 1.5](#)); je nutné mít však na paměti, že rozhodčí není „nepřítelem a měl by si vždy najít takovou formu komunikace s kapitánem, aby nedocházelo ke zbytečným „válkám“. Je však nezbytně nutné, aby rozhodčí vždy požadoval korektní formu komunikace a neakceptoval neustále opakované žádosti o vysvětlení či projevy nesouhlasu a postupoval dle [Casebook 1.3](#)

Ostatní členové družstva nejsou oprávněni vznášet jakékoliv požadavky či dotazy přímo k rozhodčím, zde musí dojít k odmítnutí jakékoliv diskuze...jejich dotazy, žádosti lze uplatňovat na rozhodčí pouze prostřednictvím kapitána ve hře... pravidlo 5.1.2.1

Postavení a chyby v postavení (pravidlo 7.4; 7.5)

1. Je nezbytně nutné, aby se oba rozhodčí, před utkáním, seznámili se základním postavením obou družstev a zapamatovali si ho. Pokud tak neučiní, nemohou jakýkoliv způsobem, v průběhu utkání, definovat jakékoliv chyby vyplývající z postavením hráčů na hřišti.

.....seznámení se postavením musí proběhnout před prvním setem poté co zapisovatel запиše základní postavení do zápisu a dále v okamžiku, kdy hráči nastoupí do základního postavení na hřiště pro druhý a další set. Toto jsou chvíle, kdy rozhodčí mají možnost si zapamatovat postavení hráčů na hřišti, ze kterého pak posuzují další situace či chyby v postavení...nelze tuto část přípravy před utkáním a zahájením setů jakkoliv podceňovat. Je nepřipustné jednak držet lístky na postavení v ruce v průběhu utkání a nebo na ně neustále nahlížet. Tyto lístky slouží pouze pro vysvětlení vzniklé chyby a pro nezbytně nutné ověření si postavení na hřišti....

2. Chyby v postavení, zde obecně platí, že rozhodčí zapíská chybu v postavení pouze tehdy, že je o ní přesvědčený, že nastala. Pokud je tato chyba „zapískaná“ musí být i patřičným způsobem vysvětlena...Je nesmírně důležité umět rozlišit zda hráči již stáli ve špatném postavení v okamžiku úderu do míče nebo zda k chybě došlo předčasným pohybem hráče(ů) do jiného postavení. Toto je nesmírně důležité a je nutné to rozlišit!

...Jestliže jsou hráči ve špatném postavení už před úderem do míče pro podání a vyplývá to především z neznalosti pravidla o postavení, pak musí rozhodčí toto bezpodmínečně odpískat a následně definovat podstatu chyby a takovou to chybu nelze přehlížet. Zde je zapotřebí, aby rozhodčí, jednak určil, kterých dvou hráčů se to týkalo, a dále vytáhnul z lístek základního postavení z kapsy a pomocí toho ukázal tuto chybu kapitánovi ve hře....

...Jestliže však, dle posouzení rozhodčího, došlo k chybě v postavení, z důvodu rychlejšího přesunu hráčů, jak na straně podávajícího družstva, nebo přijímajícího družstva, je nezbytně nutné, aby si byl rozhodčí touto chybou 100% jist a dále zvážil, zda ze své pozice je schopen postihnout naprosto přesně, zda k chybě došlo či ne. Dále je nutné, aby měl na paměti, že odpískáním mnohdy „malicherné“ chyby může dojít ke vzniku situace, kdy se tato oblast vymkne kontrole a vyvolá zbytečné emoce. Nicméně je na zvážení každého rozhodčího, a pouze na něm, zda k chybě došlo či ne....

Hra míčem, charakteristika odbití, přelet míče přes síť (pravidlo 9; 9.2.2; 10.1.2)

1. Každé družstvo musí hrát uvnitř vlastní hrací plochy a hracího prostoru (vyjma pravidla 10.1.2)
2. Míč nesmí být chycen a /nebo hozen....
3. Míč, který přeletěl zcela nebo částečně rovinu sítě do volné zóny soupeře vnějším prostorem přeletu, může být zahrán zpět v rámci povoleného počtu odbití družstva za předpokladu že:
  - se hráč nedotkne pole soupeře
  - míč při přeletu zpět přeletí svislou rovinu sítě, vnějším prostorem ,opět zcela nebo částečně a to na stejné straně hřiště

ad 1) tímto je jednoznačně řečeno, kde lze zahrát míč a toto je nutné mít vždy na paměti, zvláště v jakém okamžiku je míč hrán při hře (situacích) nad sítí a kde začíná hrací prostor soupeře. Toto je velmi důležitá a citlivá oblast pro posouzení zda došlo k porušení pravidla 9 nebo ne, ale pouze první rozhodčí je schopen toto pravidlo zcela správně posoudit , neboť jeho pozice je přímo nad svislou rovinou sítě. Nicméně to ale zároveň nelze definovat jako zákon.

Dále je nezbytně nutné mít na paměti, kdy lze hrát v prostoru soupeře ([Pravidlo 14.3](#) a dále [Guidel...and Instr...14.1](#)) a kdy ne, to je zda se jedná o blok či útočný úder...

- ad2) při posuzování čistoty úderu je nutné, jako za prvé, udržet rovinu posuzování jako základní faktor tohoto pravidla.
- rozlišit zda se jedná o první, druhý či třetí úder družstva, a dále, v jaké situaci byl hráč, který míč odbil. Je opravdu rozdíl, zda byl hráč v pozici, kdy měl čas si rozmyslet jak míč zahraje nebo zda odehrál míč v obranné reakci ve snaze udržet míč ve hře...Zde je potřeba pochopit jakým směrem se ubírá moderní volejbal a ne být striktní ve znění pravidel. ([Casebook 3.8](#)).
  - nelze akceptovat chycení míče při příjmu podání, je rozdíl zda se jedná o dvojdotek nebo užití chycení pro příjem podání, tady je bezpodmínečně nutné umět rozlišit podstatu rozdílu těchto úderů, která se liší v odskoku míče...
- ad3) - 2. rozhodčí musí vždy kontrolovat okamžik, kdy hráč běží do volné zóny soupeře , zda se nedotkl pole soupeře, proto do poslední chvíle očima kontroluje pohyb hráče pod sítí
- 2. rozhodčí musí při přeletu míče na své straně jednoznačně být nápomocen prvnímu rozhodčímu a signalizovat chybu v přeletu míče na své straně
  - 1. rozhodčí musí si být 100% jist, že k došlo chybě proti tomuto pravidlu a spolupracovat s 2. rozhodčím a čárovými; pokud nemá jistotu zda došlo k porušení pravidla nesmí rozehru přerušit.
  - 1. rozhodčí musí zapískat v okamžiku kdy chyba nastane: buď v okamžiku, kdy se hráč dotkne míče (v případě, že míč přeletěl do volné zóny soupeře prostorem přeletu) nebo v okamžiku kdy míč přeletí zpět svislou rovinu sítě(nesprávně prostorem přeletu), není žádoucí zapískat až po delší době kdy vlastně rozehra pokračuje, nicméně pokud k chybě došlo musí být chyba odpískána.

Blok (pravidlo 14)

Při posuzování správnosti bloku je potřeba vždy vycházet z podstaty co blok je (pravidlo 14.1) a zda mohl či nemohl být uskutečněn v hracím prostoru soupeře. (pravidlo 14.3).

Několik podstatných upřesnění a výkladů:

- 1) Při bloku je vždy potřeba posoudit zda část těla (rukou) blokujícího hráče byla výše než horní okraj sítě a v tomto případě není důležité, zda se míč dotknul jakékoliv části těla blokujícího hráče, která se nacházela již pod horním okrajem sítě ([Casebook 3.46](#))

...je nutné správně pochopit co je to blok a jeho definice a vždy vnímat zda hráč(i) se snažil(i) zabránit přechodu míči přes síť dosahem výše než je okraj sítě

- 2) Při kolektivním bloku je nutné posoudit zda je blok celiství nebo zda jeden z účastníků, v okamžiku kdy se ho míč dotknul, pouze na blok doskakoval. V tomto případě je důležité zda tento přiskakující blokující hráč byl nad horním okrajem sítě resp. zda nebyl pouze v pohybu a směrem nahoru, přičemž nebyl žádnou částí svého těla nad horním okrajem sítě. V tomto případě se nejedná o blok, ale o první úder družstva ([Casebook 3.45](#))

- 3) Po třetím odbití soupeře i když míč nesměruje do pole soupeře lze uskutečnit blok uvnitř hracího prostoru soupeře ([Guidelines...14.1](#))

... Toto je jedna ze situací, která není obecně známa nejen družstvům ale i mnohdy ani rozhodčím, zde je nutné celou situaci, pokud k ní dojde, jednak odpískat a dále vysvětlit kapitánovi ve hře.

- 4) Nahrávky a přihrávky, které nepřecházejí síť do pole soupeře nesmí být blokovány uvnitř prostoru soupeře vyjma po třetím doteku. ([Guidelines 14.2](#))

....zde je opravdu potřeba posoudit zda míč směřuje přes síť, pokud ne pak nelze uskutečnit blok, a v tom případě musí být odpískaná chyba...pozor první rozhodčí si musí být naprosto jistý, že došlo k naplnění této chyby a poté důkladně celou záležitost vysvětlit kapitánovi ve hře..

- 5) Jestliže jeden z blokujících hráčů zasáhl míč za sítí úderem namísto blokem, pak nastala chyba jejíž podstatou je „sáhnutí rukou“ nad sítí do prostoru soupeře ([Guidelines 14.3](#))

...je bezpodmínečně nutné umět rozeznat ,zda hráč (jeden z blokujících hráčů) místo bloku zahrál útočný úder (i když původním záměrem byl blok) a okamžitě tuto chybu odpískat a signalizovat „přesah resp. hru nad sítí v prostoru soupeře a opět vysvětlit své rozhodnutí resp. podstatu chyby kapitánovi ve hře...

Řádná přerušeni hry (pravidlo 15)

Střídání, smluvená znamení rukou

postup resp. proces při střídání:

- žádost o střídání je vždy dána tím, že hráč vstoupí do zóny pro střídání, v tomto okamžiku musí zapisovatel stlačit zvukovou signalizaci, pokud tak zapisovatel neučiní, musí druhý rozhodčí okamžitě zapískat pro zahájení střídání aniž by na cokoli čekal či vzýval zapisovatele k této činnosti ...
- druhý rozhodčí stojí vždy tak, aby periferně viděl jak na zapisovatele, tak i na střídající hráče, bez jakéhokoliv zbytečného přemísťování se sebe samotného s tím, že okamžitě, kdy střídající hráči stojí u postranní čáry, dává pokyn k provedení střídání způsobem, kdy obě ruce, v horizontální poloze před svým tělem a dlaněmi proti sobě překříží... nečeká na jakýkoliv pokyn od zapisovatele, neboť zapisovatel, v případě neoprávněnosti střídání, musí podruhé stlačit zvukovou signalizaci..
- druhý rozhodčí musí vždy před utkáním provést proškolení zapisovatele o procesu střídání, kdy mu vysvětlí mimo jiné i skutečnost, že zapisovatel zvedá obě ruce a to pouze jednou, pro oznámení, že dokončil administrativu střídání...
- při vícenásobném střídání druhý rozhodčí povolí střídání druhého hráče až v okamžiku, kdy zapisovatel zvednutím obou rukou oznámí ukončení zápisu střídání prvního hráče... obdobně třetí a další...
- jestliže ve stejný okamžik dojde k žádosti obou družstev ke střídání, tak zapisovatel, ve spolupráci s druhým rozhodčím, určí, které z družstev bude střídat jako první s tím, že musí pro střídání každého družstva zaznít zvuková signalizace nebo zapískání druhého rozhodčího

užití signalizace pro střídání hráče (užití signalizace pomocí rukou) neboli kdy druhý a první rozhodčí použije signalizace pro střídání:

- jestliže nesouhlasí postavení hráčů na hřišti před zahájením setu se zápisem základní sestavy v "zápise o utkání" a trenér požaduje ponechání hráče(ů) na hřišti, pak v tomto případě druhý rozhodčí píská a signalizuje střídání hráče(ů) a první rozhodčí opakuje resp. potvrzuje toto střídání signalizací pro střídání
- jestliže dojde ke zranění hráče obdobně jako ad 1) bez použití pomocné cedulky
- jestliže dojde k vyloučení či diskvalifikace hráče(ů) opět obdobně jako ad 1) a opět bez cedulky

...toto jsou jediné případy, kdy bude pro střídání použito smluvené signalizace pomocí rukou

Zranění, výjimečné střídání (Pravidlo 15.7)

Zranění hráče:

Jestliže dojde ke zranění hráče v průběhu roze hry, musí rozhodčí okamžitě zastavit roze hru, která je tímto anulována. Zraněný hráč musí být vystřídán řádně, pokud to není možné tak výjimečně.

...je potřeba vnímat výjimečné střídání jako nástroj, který má být nápomocen pozitivně vyřešit nepříjemnou situaci, která vzniká družstvu a umožnit trenérovi si zvolit jak bude postupovat v rámci pravidla o výjimečném střídání ([Guidelines 15.3](#))

...při přerušení roze hry z důvodu zranění nelze žádat o řádné střídání (vyjma zraněného hráče) a o oddechové časy

Jestliže dojde ke zranění hráče či jakékoliv nevolnosti u hráče a to mezi roze hrami, lze střídat tohoto hráče buď řádně, pokud to není možné, výjimečně. V případě, že bude tento zraněný hráč střídán výjimečně, pak může družstvo ještě požádat ve stejném přerušení hry o řádné střídání, neboť výjimečné střídání není v žádném případě započítáno a považováno jako řádné přerušení hry a tím zde neplatí související omezení ([Casebook 4.7](#)) pro „střídání“

Výjimečné střídání:

Lze ho použít pouze z důvodu zranění hráče

Omezení střídání, zvláštní případy

Příklad 1.

V průběhu přerušení (mezi dvěma rozehrami) přijímající družstvo „A“ vystříдалo, a současně v tom samém přerušení byl soupeři udělen trest a družstvo „A“ získalo bod a otočilo se o jednu pozici. V tomto okamžiku družstvo „A“ žádá o další střídání:

nelze povolit, neboť nebyla mezi oběma žádostmi dokončena rozehra. Rozehru je potřeba chápat jako posloupnost herních činností, jejíž výsledkem je udělení bodu a z tohoto důvodu nelze trest (ČK, zisk bodu) považovat za dokončenou rozehru.

Příklad 2.

Střídající hráč vstoupil do zóny pro střídání a je připravený ke střídání, střídaný hráč však zpočátku odmítl odejít z hřiště, rozhodčí posoudil tuto akci jako zdržování a družstvu byla udělena sankce za zdržování, střídání však bylo povoleno:

Je to v pořádku, neboť zdržení nezpůsobil střídající hráč, ale hráč který byl na hřišti.

Příklad 3.

V průběhu rozehry došlo ke zranění hráče, rozhodčí zastavil rozehru a dovolil vstoupit na hřiště lékaře resp. zdravotní asistenci. Toto přerušení trvalo cca 2 minuty, poté hráč zkonstatoval, že bude pokračovat ve hře a rozhodčí znovu zahájil rozehru :

Rozhodčí rozhodl správně, v případě zranění musí být rozehra jednak zastavena a dále musí být umožněno vstoupit zdravotní asistenci na hřiště. I když se jednalo o delší čas, tak nelze po družstvu okamžitě požadovat střídání nebo uplatnit sankci za zdržení.

Příklad 4.

Na lavičce družstva došlo ke zranění náhradního hráče krvácením z nosu z důvodu úderu míčem letícího od soupeřova bloku. Trenér žádá o střídání, střídající hráč přichází k zóně střídání v tréninkovém úboru.

Rozhodčí si musí uvědomit, že se nejedná o plánované střídání (vynucené z důvodu zranění) a střídajícímu hráči musí umožnit svléci tréninkový úbor a vstoupit do hry bez sankcí za zdržování. Je důležité si dále uvědomit, že při krvavých zranění musí být hráč vystřídán za účelem zastavení krvácení a pro odstranění krvavých stop z jeho dresu.

Libero (Pravidlo 19)

1. Družstvo může mít jedno nebo dvě Libera. Dvě Libera může mít družstvo v rámci 12-ti fyzicky přítomných hráčů před utkáním a uvedených v zápise pro utkání.
2. Mezi dvěma výměnami Libera a jím vyměněným hráčem nebo druhým Liberem, musí být vždy dokončená rozehra (vyjma vynuceného otočení, z důvodu udělení trestu, do pozice 4 nebo jestli se stane Libero neschopné pokračovat ve hře a tím způsobí přerušení roze hry)
3. Pokud dojde k vyloučení nebo diskvalifikaci Libera, musí být toto Libero okamžitě vyměněno za druhé Libero, pokud družstvo nemá dvě Libera, pak ho nelze nahradit, a družstvo hraje dále bez Libera.
4. Nově určené Libero může vstoupit do hry na místo zraněného Libera okamžitě, za předpokladu, že tomu předcházela dokončená roze hra.
5. Dojde-li k opakovaně k výměně Libera po zapískání prvního rozhodčího na podání a před úderem do míče, musí být roze hra zastavena a družstvo je sankcionováno za zdržování.
6. Jakékoliv provinění proti pravidlům o výměnách Libera musí být rozhodčími řešeny až po zahájení roze hry (družstvo musí chybu dokonat) a postupuje se obdobně jako při chybách v postavení.

Obecně v rámci soutěží ČVS, s ohledem na skutečnost, že se nepoužívá speciální „zápis o výměnách Libera“, je velmi obtížné kontrolovat oprávněnost výměn a nelze vyloučit pochybení. Co je však bezpodmínečně nutné kontrolovat je skutečnost, zda Libero není v pozici „4“ a zda bylo správně provedeno nově určení Libera.

Druhý rozhodčí, signalizace, pozice na hřišti

Druhý rozhodčí:

- mimo jiné opakuje po prvním rozhodčím všechny signalizace včetně chybného podání do sítě

-činnost a pozice druhého rozhodčího při TO a TTO:

- kontrola zahájení práce utěračů
- kontrola zápisu
- v případě užití asistenta zapisovatele pro Libero - ověření pozice Libera
- průběžná kontrola práce utěračů a činnost "laviček"
- u TO kontrola času

Není žádoucí, aby druhý rozhodčí stál před kulem jak "voják na stráži"

- pozice druhého rozhodčího při podání:

- druhý rozhodčí stojí vzdálený od kůlu minimálně jeden krok a rovnoběžně s postranní čarou aniž by své tělo či hlavu natačel na stranu přijímajícího družstva; je žádoucí, aby druhý rozhodčí periferně viděl na podávajícího, a tím mohl identifikovat okamžik, kdy nastala chyba v postavení přijímajícího družstva

- pohyb druhého rozhodčího v průběhu roze hry a pozornost u sítě:

- druhý rozhodčí stojí vždy na straně přijímajícího družstva. Ne v těsné blízkosti kůlu či za kulem. V případě akce na síti v blízkosti jeho postranní čáry, odstoupí do také vzdálenosti, aby mohl ve svém úhlu pohledu sledovat "teče" na bloku, dotek hráče se sítí a pronikání do pole soupeře pod sítí...
- obráceně při akci na druhé straně je žádoucí, aby se druhý rozhodčí přiblížil co nejvíce ke své postranní čáře...
- druhý rozhodčí při akcích „ v těsné blízkosti sítě" sleduje zásadně vždy činnost hráčů a ne pohyb či let míče
- druhý rozhodčí, v okamžiku kdy míč dopadne na zem, se musí přesunout na stranu budoucího přijímajícího družstva, aby tím prvnímu rozhodčímu pomohl při rozhodování o „tečích“ (pomocná signalizace pokud se jedná o „teče v jeho blízkosti) , dopadech „uvnitř" nebo „mimo“ ve své těsné blízkosti nebo v těsné blízkosti své postranní čáry (pomocná signalizace v tomto případě je nežádoucí, neboť to svým pohybem jednoznačně signalizuje)